མདོ་དབུས་མཐོ་སྒང་གི་རི་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་རིགས་རྗེ་ཉུང་དུ་སོང་བ།

རྩོམ་པ་པོ་དཔའ་རིས་བསོད་ནམས་ཚེ་རིང་། རྩོམ་སྒྲིག་པ་རྡོ་རྗེ་རབ་བརྟན།

དུས་ཚོད2008-5-5 17:03:50
ཡོང་ཁུངས་མཚོ་སྔོན་པོ་དྲ་བ།

ད་ལྟ་འཛམ་གླིང་དུ་ཟིན་ཐོར་བཀོད་པའི་སྲོག་ཆགས་རིགས་ཁྲི་ཚོ150ལྷག་ཡོད་པ་དང་།སྲོག་ཆགས་ཀྱི་ཁྲོད་སྲིན་བུའི་རིགས་ཕལ་ཆེར་ཁྲི་ཚོ75ཡོད་ཟེར། དེའི་ནང་མིག་སྔར་འོ་འཕྲུང་སྲོག་ཆགས་རིགས150ལྷག་དང་བྱ་རིགས440ལྷག སྙམ་ཆུ་གཉིས་གནས་དང་གོག་འགྲོ་རིགས70ལྷག་རིགས་རྒྱུད་ཇུད་པའི་ཉེན་ཁ་ཡོད། སྲོག་ཆགས་རིགས་བརྒྱ་ལྷག་རྩ་མེད་དུ་གྱུར། སྲོག་ཆགས་རིགས600ལྷག་འཚོ་གནས་ཀྱི་ཉེན་ཁའི་གནས་སུ་ལྷུང་ཡོད། མི་ལ་ལས་དཔག་རྩིས་ལྟར་ན་ད་ལྟ་ཉུང་མཐར་སའི་གོ་ལའི་སྟེང་གི་སྲོག་ཆགས་དྲུག་ཆ་གཅིག་ཇེ་ཉུང་ལ་སོང་། སྔོན་ཆད་མདོ་དབུས་མཐོ་སྒང་ན་སྐལ་ཚིགས་ཅན་གྱི་སྲོག་ཆགས་རིགས1050ལྷག་ཡོད་པའི་ནང་ད་ལྟ་རིགས70ལྷག་མ་གཏོགས་ལུས་མེད།དུས་རབས་ཉི་ཤུ་བའི་ལོ་རབས80–90བར་མདོ་དབུས་མཐོ་སྒང་དུ་རི་དྭགས་གཙོད་ཕལ་ཆེར་ཁྲི་བཅུ་གཉིས་ལྷག་ཡོད། བོད་ལྗོངས་དང་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་ནི་རི་དྭགས་གཙོད་ཀྱི་ཕ་ཡུལ་དང་བདེ་སྐྱིད་ཀྱི་འཚོ་བ་རོལ་བའི་གླིང་ག་ཡིན། མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་ཡོངས་ལ་གཙོད་ཁྲི་ཚོ་དྲུག་ལྷག་ཡོད་པའི་ནང་ཁེ་ཁེ་ཞི་ལིམ་ས་ཁུལ་དུ་ཧ་ལམ་ཁྲི་ཕྱེ་ཡོད། འོན་ཀྱང1992ལོ་ནས་བཟུང་མི་ཉེས་ཅན་དག་གིས་ཞིང་ཆེན་ཡོངས་སུ་གཙོད་ཁྲི་ཚོ1.5ལྷག་ཕྲོག་གསོད་བྱས་པ་དེས་གཙོད་ཀྱི་སྤྱི་གྲངས་ཀྱི58.3%ཟིན། མི་ཚོས་རི་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་ལ་ཕྲོག་གསོད་བྱེད་དྲག་པའི་དབང་གིས་བོད་ལྗོངས་ནས་རི་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་ཁ་གྲངས་མངོན་གསལ་དུ་ཇེ་ཉུང་ལ་སོང་ཡོད། དཔེར་ན་རི་དྭགས་གླ་བར་མཚོན་ན1994ལོར་ཕལ་ཆེར་ཁྲི་ཚོ23ལྷག་ཡོད་ལ་ད་ལྟ་ཁྲི་ཚོ1མ་གཏོགས་མེད་པས་ལོ་བཅུ་ཡས་མས་རིང་རི་དྭགས་གླ་བའི་ཁ་གྲངས50%ཇེ་ཉུང་དུ་སོང་ཡོད། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་ལས་སྟོད་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་ཤ་རྒྱུད་དང་རི་དྭགས་ཀྱི་གླིང་། བར་དབུས་གཙང་རུ་བཞི་སྟག་དང་གཅན་གཟན་གྱི་གླིང་། སྨད་མདོ་ཁམས་སྒང་དྲུག་འདབ་ཆགས་བྱ་ཡི་གླིང་དུ་གྲུབ་ཡོད་ཟེར། རྒན་པ་འགའ་རེས་གསུངས་པ་ལྟར་སྔོན་ཆད་མཚོ་སྔོན་པོའི་མཐའ་འཁོར་གྱི་སྤུ་མཐའ་བྲལ་བའི་རྩྭ་ཐང་དང་རི་ཀླུང་། ནགས་ཚལ་དུ་རྒྱུད་ཁྱུ་རྟ་ལ་འདྲེས་ཤིང་ནོར་ཁྱུ་འབྲོང་དང་འདྲེས་པ། ལུག་ཁྱུ་གནའ་ལ་འདྲེས་ཤིང་སྤྲེའུ་ཁྱུ་བྱ་དང་འགྲོགས་པ། ནགས་གསེབ་ཀྱི་སེལ་ཏོག་དང་རྩྭ་ཐང་གི་མེ་ཏོག་ནི་ནམ་མཁའི་སྐར་ཚོགས་ལས་ཀྱང་མང་ཟེར། མཁས་པའི་དབང་པོ་སུམ་པ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར(1704–1781)གྱི་ཕྱག་རྩོམ 《མཚོསྔོན་ལོ་རྒྱུས་ཚངས་གླུ་གསར་སྙན 》ཞེས་བྱ་བའི་ནང་གསུངས་པ་ལྟར་ན། སུམ་པ་ཁོང་གཞིས་སྐབས་སུ་མཚོ་སྔོན་པོའི་ནང་དུ་ཉ་སྲམ་བྱེ་བ་འབུམ་ཅེ་དགའ་བདེ་བར་རྒྱུ་བ་དང་། མཚོ་ཡི་མཐའ་འཁོར་གྱི་སྤུ་མཐའ་བྲལ་བའི་རྩྭ་ཐང་ན་རྟ་ལུག་འབྲི་གཡག་མཛོ་མཛོ་མོ་སོགས་ཕྱུགས་ཀྱིས་གང་བའི་བར་བར་དུ་རི་དྭགས་འདྲེས་པར་གནས། ཤར་དང་བྱང་གི་ངོས་ཀྱི་ས་འཛིན་ནག་པོར་ཅན་དན་དཀར་པོ་ཨ་གར་དང་ལྷ་ཤུག་དང་

Photo by Jianqiang Liu.

ཐང་ཞིང་སོགས་ནགས་ཚལ་སྟུག་པོས་ཁེབས་པའི་ཁྲོད་དུ་སྟག་གཟིག་དང་མི་དྲེད། འབྲོང་དང་འཕར་སྤྱང་སོགས་གཅན་གཟན་གྱི་ཚོགས་རྒྱ་བ་དང་ནུབ་དང་བྱང་གི་ཇ་རི་བྲག་རི་སྤང་རི་ཆེན་པོར་འབྲོང་དང་གཉན། དགོ་དང་གླ་བ། ཤ་བ་ཁ་དཀར་སོགས་ཁྱུ་ཁྱུ་དང་། རི་འདབས་སུ་ཕ་རྒྱ་གཡི་གསའ་སོགས་དང་ཐང་ལ་རྒྱང་གཙོད་རྒོ་རིའི་བོང་བུ་སོགས་རི་དྭགས་སྣ་ཚོགས་པ་མཚོང་རྒྱུག་རྩེད་འཛོའི་གར་གྱིས་བྲེལ་བ་དང་འཚེ་བ་མེད་པར་བག་ཕེབས་པར་རྒྱུ་བ། ཇ་རིར་བྱ་གོང་དཀར་སོགས་དང་ནགས་ཀྱི་རི་ལ་བྱ་ཁུ་བྱུག་དང་གསེར་མོང་དེ་ཕོ་འམ་བྱ་རྨ་དང་འཇོལ་མོ་དང་ནེ་ཙོ་དང་བྱིའུ་ཐི་བ་ཙོ་ག་སོགས་འཕུར་ལྡིང་གར་གྱིས་ཡིད་དབང་མེད་དུ་འཕྲོག་ཅེས་གསུངས། སུམ་པ་ཁོང་གིས་ང་ཚོའི་མིག་ལམ་དུ་གཡང་བཙུད་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་ཅིག་དང་འཚེ་མེད་བག་ཕེབས་རྒྱུ་བའི་སྲོགཆགས་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ཞིག་རི་མོར་བྲིས་ནས་བཞམས་འདུག ཡིན་ན་ཡང་སུམ་པ་ཁོང་འཚོ་གཞེས་སྐབས་ཀྱི་ལོ་ངོ་གཉིས་བརྒྱ་ལྷག་སོང་བའི་སྔོན་གྱི་མཚོ་སྔོན་པོའི་མཐའ་འཁོར་གྱི་སྐྱེ་ཁམས་ཁོར་ཡུག་གི་གནས་ཚུལ་དང་ད་ལྟའི་མཚོ་སྔོནཔོའི་མཐའ་འཁོར་གྱི་སྐྱེ་ཁམས་ཁོར་ཡུག་གི་གནས་ཚུལ་ལ་གནམ་སའི་ཁྱད་པར་ཤོར། དུས་ཡུན་ཐུང་ངུའི་རིང་མཚོ་སྔོན་པོའི་མཐའ་འཁོར་གྱི་སྲོག་ཆགས་རིགས་མི་ཉུང་བ་ཞིག་རྩ་བ་ནས་རྒྱུད་ཆད་པ་དང་ཧ་ནོར་ལུག་གསུམ་དང་རི་དྭགས་འདྲེས་ཏེ་གནས་པའི་སྣང་ཚུལ་ནི་ད་ལྟ་བོད་བྱང་ཐང་གི་ཡུལ་ལ་ལ་ཞིག་མ་གཏོགས་མཐོང་རྒྱུ་མེད། རྩྭ་ས་ལྷུགས་རས་བཅིངས་པའི་ཡུལ་འདི་ནས་གདམ་དེ་གོ་ན་གད་མོ་འཚོར་སྲིད། ད་ལྟ་ཙན་དན་དཀར་པོ་དང་ལྷ་ཤུག་དང་ཐང་ཞིང་སོགས་ཀྱང་མཚོ་སྔོན་པོའི་ཉེ་འཁོར་ན་མཐོང་རྒྱུ་མེད། དེ་ལ་གནས་འཆའ་བའི་སྟག་གཟིག་དོམ་དྲེད་དང་འབྲོང་རྐྱང་སོགས་རི་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་ལ་རང་ཉིད་འཚོ་བ་སྐྱེན་པའི་ཁྲིམ་གཞི་མེད་པས་རང་སྲོག་མི་གཙོད་ཐབས་མེད་རེད། ད་ལྟ་རི་བོང་ཡང་མཐོང་དཀའ་ན་གཉན་དང་རྒོ་དང་གླ་བ་དང་ཤ་བ་གཡི་གསའ་སོགས་བཤད་ཅི་དགོས། གཞན་ཡང་མདོ་སྨད་དཔའ་རིས་ས་ཆ་ནི་འབྲི་མོ་དཀར་པོ་ཡོད་པས་མི་ཚོས་དཔའ་རིས་ནོར་དཀར་གྱི་ས་ཆ་ཞེས་འབོད། ཡུལ་གྲུ་དེ་ན་ནོར་དཀར་པོ་ཡོད་པ་ཕུད་ད་དུང་ཚང་ཆེང་སྟུག་པར་དཀྲིགས་པའི་ནགས་ཚལ་ཆེན་པོ་ཡོད། དང་མ་ནགས་གསེབ་ཏུ་རི་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་ཏེ་སྟག་དྲེད་དོམ་གསུམ་དང་འཕར་སྤྱང་ཕ་གཡི། ཤ་གླ་གནའ་རྒོ་སོགས་ཧ་ཅང་མང་པོ་ཡོད། འོན་ཀྱང་མི་ཚོས་སྔོན་ཐོན་གྱི་ཡོ་བྱད་ལ་བརྟེན་ནས

འཛིན་གསོད་བྱས་ནས་ཕལ་ཆེར་ཆར་བ་དང་འདབ་ཆགས་རིགས་མང་པོ་མིས་བསད་པའི་ཁར་ཞིང་སྨན་དང་ཅིག་སྨན་ཡང་ན་ཅིག་རོ་སོགས་ཟོས་ནས་ཤི་བ་མང་། ད་ལྟ་དེ་ཕོ་དང་བྱ་ར་མ། ཉུག་པ་སོགས་མང་པོ་རིག་རྒྱ་མེད་ལ་ཐ་ན་ཁྭ་ཏ་དང་སྐྱ་ཀ་སོགས་ཀྱང་ཏ་ཅང་ཉུང་། འབྲོང་ནི་མདོ་དབུས་མཐོ་སྒང་དུ་འཚོ་སྡོད་བྱེད་པའི་རི་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡིན་ལ་ཞང་ཞུང་སྐད་དུ་ན་འུ་ཟེར་ཞིང་གཟུགས་སྟོབས་ཆེ་ཞིང་གཤིས་རྒྱུད་རྩུབ་ཅིང་སྤུ་མདོག་གི་ཆ་ནས་དབྱེ་ན་འབྲོང་ཁམ་པ་དང་འབྲོང་ནག་གཉིས་ཡོད། འབྲོང་ཁམ་པ་ནི་ཧ་ཅང་དཀོན་པོ་ཞིག་ཡིན་པས་དམངས་ཁྲོད་དུ་ལྷ་གཡག་ཡིན་ཟེར་ནས་ཚེ་ཐར་ལ་བཏང་བའི་སྲོག་ཆགས་བཞིན་དུ་སྲུས་ཀྱང་དེར་གནོད་འཚེ་བཅའ་མི་ཆོག 2005ལོའི་ཟླ་གསུམ་པའི་ཚེས་སོ་གཅིག་ཉིན་མི་ཆོས་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་གོར་མོ་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པའི་འབྲོང་ལུང་ཞེས་བྱ་བའི་ཡུལ་ནས་འབྲོང་རོ་བཅུ་རྙེད། དེ་ཡང་རྒྱལ་ཁབ་རིམ་པའི་རི་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་འབྲོང་དེ་དག་གློ་བུར་དུ་ཤི་བའི་རྒྱུ་མཚན་ཅི་ཡིན་ཟེར་ན། མཁས་པ་སློར་ཞིག་གིས་བརྟག་དཔྱད་བཏང་བ་ལྟར་ན་འབྲོང་དེ་ཚོ་ཁ་མཐོ་བས་ཤས་ནས་ཤི་བ་དང་དེ་ལས་གཞན་འབྲོང་གནས་པའི་ཡུལ་དུ་མི་ཆོས་སློ་ཕྱུགས་འཚོས་པས་གཟན་རྩྭ་འཇོམས་པོ་མེད་པ་ནི་འབྲོང་ཤི་བའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གཙོ་བོ་ཡིན་ཟེར། གནས་ཚུལ་དེར་ང་ཚོས་ངེས་པར་དུ་བསམ་བློ་གཏོང་དགོས། རྩྭ་ཐང་དང་རི་ལུང་། ནགས་ཚལ་སོགས་ནས་ཡལ་སོང་བ་ནི་རི་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་རྩེད་འཛེའི་གར་སྟབས་དང་འདབ་ཆགས་ཅི་རིགས་ཀྱི་སྐད་སྙན་དང་། ལུས་ཡོད་པ་ནི་ཨ་བྲ་དང་བྱི་ལོང་གིས་བྲུས་པའི་ས་འབུར་དང་སྐྱ་ཐེར་སེ་ཡིན་པའི་རྩྭ་ཐང་། སྔོང་བོ་བཅད་ཤུལ་ནས་སྐྱེས་པའི་ལྷུམ་རྩྭ་ཡིན།

མདོ་དབུས་མཐོ་སྒང་ནི་རི་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་འཚོ་བ་སྐྱེན་པའི་གླིང་ག་ཡིན་པར་མ་ཟད། ཆུ་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་སྤེལ་ཞིང་འཚོ་བ་རོལ་བའི་མ་མའི་པང་ལྟར་དྲོ་བའི་ཕ་ཡུལ་ཡང་ཡིན། མཚོ་དང་མཚེའུ། རྫིང་བུ། གཙང་བོ་སོགས་མང་པོ་ཡོད་པའི་ནང་སྲོག་ཆགས་རིགས་ཁྲི་ཁྲི་འབུམ་འབུམ་དང་། ཐ་ན་འཛམ་གླིང་དུ་ཧ་ཅང་དཀོན་པའི་ཉ་རིགས་ཀྱང་ཡོད། དཔེར་ན་མཚོ་སྔོན་པོའི་ནང་གི་ཁྲབ་མེད་ཉ་དང་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་མགོ་ལོག་ཁུལ་པད་མ་རྫོང་སྨར་ཁོག་ཆུ་བོ་འབབ་རྒྱུད་དུ་གནས་པའི་ལོའུ་ཉ་སོགས་ལྟ་བུ་རེད།

2005ལོའི་ཟླ་དང་པོའི་ཚེས་བཅུ་གསུམ་ཉིན་སྐར་ཁོག་ཆུ་བོ་ནས་རིང་ཚད་ལ་ལེས་སྨི114དང་ཞེང་ཚད་ལ་རྒྱ་མ40ཙམ་ཡོད་པའི་ལོའུ་ཉ་ཟེར་བའི་ཉ་རིགས་ཤིག་རྙེད་པ་རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་དུ་གྲགས་སོང་། དེར་གཞིགས་ན་མདོ་དབུས་མཐོ་སྒང་ན་ཆུ་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་ཆུང་ཆུང་རིགས་མ་གཏོགས་ཆེན་པོའི་རིགས་ཀྱང་གནས་ཡོད། འོན་ཀྱང་ལོ་འགའི་རིང་འཛིན་གསོད་བྱས་དྲགས་པས་ཆུ་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་རིགས་མང་པོའི་ཁ་གྲངས་ཉིན་རེ་བཞིན་ཇེ་ཉུང་དང་རིགས་མི་ཉུང་བ་ཞིག་གི་རྒྱུད་ཆད། ང་ཚོས་ཤེས་གསལ་ལྟར་མདོ་དབུས་མཐོ་སྒང་གི་སྲོག་ཆགས་རིགས་མཐའ་དག་གི་ཚེ་སྲོག་སྦྲེལ་ཐག་གཅིག་ལ་བཏགས་པ་ལྟར་སྲོག་ཆགས་རིགས་གཅིག་ལ་གནོད་སྐྱོན་བྱུང་བ་དང་ཐ་ན་རིགས་རྒྱུད་ཆད་ཚེ་སྲོག་ཆགས་རིགས་གཞན་ཞིག་དང་ཐ་ན་རིགས་མང་པོའི་ཚེ་སྲོག་ལ་གནོད་སྐྱོན་བྱུང་བར་གདོན་མི་ཟ། དཔེར་ན་གཙོད་ནི་མདོ་དབུས་མཐོ་སྒང་དུ་མཚོ་ངོས་ལས་མཐོ་ཚད་སྨི4000ནས6000ཡོད་པའི་ས་ཆར་འཚོ་སྡོད་བྱེད་པའི་རི་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་རིགས་དཀོན་པོ་ཞིག་ཡིན། རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་ངན་འགྱུར་དང་མིའི་རིགས་ཀྱིས་ཕྲོག་གསོད་བྱས་པར་བརྟེན་རི་དྭགས་གཙོད་ཀྱི་ཁ་གྲངས་ཉིན་རེ་བཞིན་ཇེ་ཉུང་དུ་སོང་། གཙོད་ཀྱི་ཁ་གྲངས་ཇེ་ཉུང་ལ་སོང་བ་དང་མཉམ་དུ་ཡུལ་དེ་ནས་གཙོད་ཁ་ཟས་སུ་བསྟེན་པའི་རི་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་དང་འདབ་ཆགས་རིགས་མང་པོ་སྤྱི་གཟིག་དང་འཕར་བ། སྤྱང་ཀི། བྱ་རྒོད། གླག་སོགས་ཇེ་ཉུང་ལ་སོང་། གཞན་ཡང་རི་སྐྱེས་སྲོག་ཆགས་གཙོད་སོགས་ཀྱི་རིལ་མ་ནི་མཐོ་སྒང་གི་རྩྭ་ས་གཤིན་པོར་ཡོང་བྱེད་ཀྱི་རང་བྱུང་ལུད་རྫས་ཡིན། གལ་སྲིད་སྲོག་ཆགས་དེ་རིགས་ཇེ་ཉུང་ལ་སོང་དུས་རྩྭ་ཐང་ལ་ལུད་རྫས་དཀོན་པས་རྩྭ་རྩི་ཤིང་གི་སྐྱེ་སྟོབས་ཉམས་དམས་སུ་གྱུར་ཏེ་རྩྭ་ས་བྱེ་ཐང་དུ་འགྱུར་སྲ།གཞན་ཡང་མཚོ་སྔོན་པོའི་ནང་གི་ཉ་རིགས་ལ་སྲུང་སྐྱོབ་ཡག་པོ་མ་བྱས་པར་དེའི་ཁ་གྲངས་ཇེ་ཉུང་དང་ཡང་ན་རྩ་མེད་དུ་གྱུར་ཚེ་མཚོ་སྔོན་པོའི་བྱ་གླིང་གི་ཉ་རིགས་ལ་བརྟེན་ནས་འཚོ་བ་སྐྱེལ་བའི་འདབ་ཆགས་རིགས་དཔེར་ན་ཆུའི་ཕོ་རོག་དང་ཉ་འཛིན། ཆུ་བྱ་མགོ་སེ་སོགས་ལ་འཚོ་ཐབས་བྲལ་ཏེ་རིགས་རྒྱུད་སྟེལ་བ་དང་ཐ་ན་ཚེ་སྲོག་ལ་གནོད་པ་ཡོག་ངེས། དེའི་ཕྱིར་མདོ་དབུས་མཐོ་སྒང་གི་སྲོག་ཆགས་རིགས་ལ་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་པ་ནི་མིའི་རིགས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ལ་སྲུང་སྐྱོབ་བྱས་པ་དང་ཁྱད་མེད།